

Foto: Ronny Fors

Stockholms Natur

PROGRAMBLADET SEPTEMBER 2015 – FEBRUARI 2016

STOCKHOLMS OCH SÖDERORTS NATURSKYDDSFÖRENINGAR

Den levande staden

Stockholm med sina öppna vyer och grönska, det dominerande inslaget av vatten och stenhusen i vacker färgskala är den stad vi älskar. Men den är hotad av hård exploatering där parker, skolgårdar, gröna ytor och naturområden tas i anspråk. En stadsplanering för god livskvalitet saknas i många fall och vi ser infrastrukturplaner som i första hand gynnar biltrafiken. Trafikfrågan är avgörande för hur Stockholm ska leva upp till bilden av en levande och attraktiv stad. De senaste årens politik kännetecknas av bristande insikt i hur lite tid vi har på oss att ställa om till ett hållbart samhälle. Landstingsbudgetens miljardunderskott leder till att den styrande Alliansen drar ner på kollektivtrafiken och skjuter förbättringar och viktiga utbyggnader av tunnelbanan på framtiden. Samtidigt fortsätter planerna på motorvägsbygget Förbifart Stockholm med många miljarder som kunde ha gått till kollektivtrafiken. Detta står i kontrast till vedertagen trafikforskning: utbyggda vägar ger ökad biltrafik. Satsningar på kollektivtrafiken leder till en högre kollektivtrafikandel för resorna i regionen. Framkomliga och säkra cykelbanor innebär att fler tar cykeln istället för bilen. Gånggator och breda trottoarer uppmuntrar till gående.

Våra grannländer har greppat stafettpinnen. Helsingfors gör storsatsningar på cykelleder i och genom staden. Målet är att cyklister smidigt skall kunna ta sig mellan stadsdelar utan onödiga konflikter med andra trafikslag. Köpenhamn har länge varit en stad där cyklister prioriteras framför andra trafikslag. I Berlin möts man av en exemplarisk kollektivtrafik, med en tillgänglighet och smidighet som trots stadens storlek vida överstiger Stockholms. Till avsevärt lägre biljettpris. Vem satsar man på i dagens och framtidens Stockholm? Rödgrönrosa majoritetens cykelmiljard ger många möjligheter att satsa rätt. Ett antal bra åtgärder har gjorts senaste året: breddning av cykelbanan på Skanstullsbron, snabb snöröjning av huvudcykelstråk, ny cykelbana har byggts i båda riktningar på Folkungagatan.

Foto: Ronny Fors

Trafikverkets förslag om att i Citybanans arbetstunnel skapa en genväg för cyklister är ett utmärkt exempel på krafttag för att stödja ett smidigt cyklande i Stockholm. Men vi vill se fler och större investeringar! Brister såsom osäkra cykelstråk och för långsam åtgärdstid av felanmälda cykelbanor måste avhjälpas. Det finns ett sug efter riktigt snabb och

säker cykelpendling i huvudstaden. Tillmötesgå den starka efterfrågan, rödgrönrosa majoriteten. Gör det nu!

Staden bör planeras efter de trafikslag man önskar premiera. Är målet att minska trängsel och luftföroreningar behöver alla trafikslag som gynnar en sådan utveckling ges

BLI MEDLEM I NATURSKYDDSFÖRENINGEN!

Tillsammans har vi kraft att förändra. För 295 kr/år får du vår medlemstidning, möjlighet att delta i lokala aktiviteter och rabatt på seminarier och andra evenemang. Anmäl dig på: www.naturskyddsforeningen.se.

Stockholms Naturskyddsförening och Söderorts Naturskyddsförening är lokala kretsar inom Naturskyddsföreningen. Tillsammans är vi drygt 24 500 medlemmar. Geografiskt omfattar Söderortskretsen stadsdelarna Skarpnäck, Enskede-Årsta, Farsta och Vantör. Medlemmar från övriga stadsdelar i Stockholm tillhör Stockholmskretsen.

Redaktion programbladet: Monica Attebrant, Lovisa Ahlsten, Jonas Nilsson

företrädare framför bilen. Det skall vara lättare och mer tilltalande att gå, cykla eller åka kollektivt än att ta bilen! Öka tillgängligheten och underlätta framkomligheten för dem som väljer hållbara alternativ. Det finns ingen framtid i att satsa pengar och engagemang på att få biltrafiken att löpa smidigare, stadsplaneringen bör istället sträva efter att reducera den. Vi önskar att våra politiker tar ansvar, står upp för sina argument och genomför utlovade satsningar. Det finns gott om exempel från omvärlden där man mot näringslivets protester drivit igenom stora bilfria zoner – något som senare visat sig gynna samtliga inblandade. En stad där bilarna får vika för gående och cyklisterna blir tryggare och trevligare att vistas i. Där finns utrymme för möten och aktiviteter, för att vistas och umgås. En levande stad!

Beatrice Sundberg

Ordförande i Stockholms Naturskyddsförening

Staffan Willén

Ordförande i Söderorts Naturskyddsförening

En förening för alla?

Naturskyddsföreningens framgångar bygger på medlemmarnas stöd och ideella arbete. På vår webbplats skriver vi att alla är välkomna. Men är alla det? Om vi funderar kring fördelningen bland medlemmar, ideellt engagerade, anställda och styrelseledamöter, så är det långt ifrån en mångfald vi ser. Sedan en tid tillbaka har föreningen uppmärksammat att det behövs ett aktivt förhållningssätt för att bli en mer inkluderande rörelse. Eftersom vi definierar oss som en folkrörelse, öppen för alla, är det givet att vi också ska undanröja hinder för en mångfald bland oss. Vad är det då som krävs?

Till att börja med måste vi bryta vissa normer och mönster som hindrar deltagandet i föreningen. Attityd är en grundläggande faktor för att bli en mer inkluderande rörelse. Ens attityd påverkar också hur vi använder oss av språket. När det uttryckts en önskan om att bli en mångfacetterad förening talar vi ofta i termer av att "vi" ska få "dom" miljöengagerade. Att tala i sådana termer skapar en gruppering där den ena parten besitter en maktposition. "Vi" ska lära ut något till "dom" – det främjar inte inkludering.

Vi måste även fråga oss själva vad vi har för förväntningar på målgrupper som föreningen har stort avstånd till och som vi vill nå. Hur höga är våra trösklar, kan alla känna sig välkomna oavsett förkunskaper? Ett sätt att visa att vi är en förening för alla är att sänka trösklarna och skapa en plats för alla utifrån ens egna utgångspunkter. Alla ska känna sig välkomna – oavsett kunskande. Vidare kan vi fundera på var vi befinner oss geografiskt. Finns vi överhuvudtaget i områden där vi skulle behövas? För att föreningen ska bli mer inkluderande är det viktigt att vi synliggör oss på ställen som är otraditionella för Naturskyddsföreningen. Vi kan aktivt ta kontakt med andra föreningar som idag har ett etablerat samarbete med målgrupper som vi vill nå ut till. Det är även viktigt att skapa aktiviteter i målgruppernas närmiljö.

Föreningen behöver fortsätta att utveckla och precisera handlingsplaner och verktyg för ett aktivt mångfaldsarbete i folkrörelsen. Konkreta verktyg som alla kan ta del av.

Projektet Schysst sommar och vinter är ett utmärkt exempel på hur vi kan nå nya målgrupper som vi idag har stort avstånd till. Projektet arbetar med uppsökande verksamhet på plats i de områden där vi inte finns idag. Alla är välkomna att delta utifrån egna förutsättningar och vilja, "bara vara" är mottot. Kärnan är delaktighet, det är målgruppen som bestämmer aktiviteterna och det är deltagarna som har ägarskapet. Ledarna finns där som stöd och inspirationskälla. Det som genomsyrar arbetssättet är att skapa motiv för engagemang, i de flesta fall utifrån målgruppens intresseområden. Konceptet har varit slagkraftigt och lett till att fler fått upp ögonen för miljöfrågor, men framförallt skapat en närmare relation till naturen. Det har skapat en välkomnande atmosfär där de flesta känner att de får vara med och bli en del av rörelsen, utifrån sina egna villkor. Genom att upptäcka, uppleva och utforska samtidigt som du själv bestämmer, öppnas ögonen för den fantastiska rörelse som Naturskyddsföreningen är.

För att Naturskyddsföreningen ska bli ännu starkare och mer inflytelserik krävs det att vi blir tydligare bärare av det mänskliga mångfaldsperspektivet. Att vi i föreningens alla delar välkomnar och underlättar för människor med olika bakgrund att vara delaktiga. Genom att som folkrörelse bättre spegla hur Sverige ser ut idag ökar vi vårt genomslag. Identifiering och representation är nödvändiga ingredienser för att känna sig välkommen.

Lovisa Ahlsten
Ledamot i Stockholms Naturskyddsförening
Dena Gevare
Nationell projektledare Schysst sommar och vinter

Anslagstavlan

NYHETSBRIVET

Prenumerera på Stockholms Naturskyddsförenings nyhetsbrev! Varje månad får du aktuell information om kommande evenemang, exploateringshot, inbjudningar till kretsträffar och mycket mer. Vid frågor kontakta Karolina Larsson, sthlm.krets@naturskyddsforeningen.se.

Börja prenumerera på nyhetsbrevet genom att gå in på: www.stockholm.naturskyddsforeningen.se

VOLONTÄR FÖR EN DAG!

Vill du göra något för miljön utan att knyta dig till någon särskild grupp eller nätverk? Då kan du anmäla dig som miljövolontär och få erbjudanden om att delta i enskilda natur- och miljöevent. Det kan handla om att dela ut informationsblad, rodla prylar eller stå värd för en utställning. Du bestämmer hur många event du vill delta i och vad du vill göra. Kontakta Lovisa Ahlsten, lovisaahlsten@gmail.com, eller Michael Eriksson, randlelse@gmail.com.

VILL DU ENGAGERA DIG FÖR MILJÖN?

Vi söker personer till våra styrelser som vill vara med och påverka miljön i Stockholm. Du behöver inte vara natur- eller miljöexpert, utan vi ser lika gärna att du har erfarenhet av till exempel media eller ekonomi. Kontakta Beatrice Sundberg, beatrice.sundberg@naturskyddsforeningen.se eller Monica Attebrant, monica.attebrant@naturskyddsforeningen.se.

AKTIVITETSKALENDERN

Under rubriken Aktivitetskalendern på våra webbplatser hittar du alla våra aktiviteter:

www.stockholm.naturskyddsforeningen.se
www.soderort.naturskyddsforeningen.se

STOCKHOLMSKRETSSENS STYRELSE

Beatrice Sundberg, ordförande, 073-719 91 33; Anders Tranberg, vice ordförande och grönområdesfrågor, 073-724 63 07; Emelie Lerge, kassör; Elisabeth Edsjö, vice kassör; Peder Berentsen, sekreterare; Lovisa Ahlsten, kemikaliefrågor; Katarina Tagesson, kommunikationsansvarig; Pia Isaksson, trafikfrågor; Lisa Häggstam, koordinatör för arbetsgrupperna; Angela Arokianathan, klimatfrågor.
www.stockholm.naturskyddsforeningen.se

SÖDERORTSKRETSSENS STYRELSE

Staffan Willén, ordförande, 070-516 1234; Einar Engström, vice ordförande, 08-428 645 95; Lasse Lidgren, sekreterare, 070-278 08 16; Agnes Simon, kassör, 070-747 39 10; Monica Attebrant, ledamot 08-94 13 04; Michael Eriksson, ledamot, 070-992 25 73; Malin Norderman, ledamot, 076-221 45 70.
www.soderort.naturskyddsforeningen.se

Höstens och vinterns program

■ = Arr. av Stockholmskretsen ● = Arr. av Söderortskretsen 🚗 = Arr. av länsförbundet – *alla välkomna oavsett arrangör!*

Vi vill gärna att du anmäler dig till våra arrangemang eftersom det underlättar planeringen. Har du missat sista anmälningssdag går det oftast bra att efteranmäla, eller chansa och bara komma. Obs att oförutsedda programändringar kan förekomma. Se våra webbplatser för aktuell information.

Aktiviteter anordnas i samarbete med Studieförbundet.

SEPTEMBER

■ FILMVISNING: "THE SECOND WAVE"

22 SEPTEMBER, TISDAG, KL. 18.30–20.00

Under några höstkvällar samlas vi för att se på intressanta och givande filmer. Första kvällen visar vi "The Second Wave" om hur farliga kemikalier finns i våra blodomlopp och hur vi får i oss kemikalier från förr. Efter filmen diskussion med tilltugg.

🚗 **Samling:** Foajén på rikskansliet, Åsögatan 115, 2 tr.

Info och anmälan: Senast 20/9 till Anky Enskog, kemikaliegruppen@gmail.com.

Foto: Lasse Lidgren

● SVAMPLOCKNING I PARADISET

26 SEPTEMBER, LÖRDAG, KL. 9.41–15.00

Vi vandrar i skogarna kring torpet Paradiset och letar efter säsongens läckerheter. Det blir flera kilometer genom kuperad terräng, men i lugnt tempo. Ta med rejäla kängor eller

stövlar, kläder efter väder, matsäck, korg, renskniv och helst svampbok. Vi börjar vid Ådran, passerar torpet Paradiset och avslutar vid busshållplats Lissma skola vid Lännavägen.

🚗 **Samling:** Busshållplats Ådran.

Buss 709 avgår från Huddinge station kl. 9.12. Kolla tider med SL.

Info och anmälan: Senast 24/9 till Lasse Lidgren, 070-278 08 16, lasse.lidgren@pp.ephone.se.

■ FLYTTFÅGLAR I SANDEMAR

27 SEPTEMBER, SÖNDAG, KL. 10.00–14.00

Frisk luft och doft av salt hav, dessutom mycket fågel i omlopp vid kusten vid denna tid. Gäss, vadare, rovfåglar, tättingar och kanske blåhake. Anders Tranberg guidar vid denna kustfågellokal. Nybörjare som erfarna är lika välkomna. Ta med matsäck.

🚗 **Samling:** Parkeringen Sandemar. Pendeltåg från Stockholm C kl 09.04 till Handen, därefter buss 839 från Handenterminalen kl 09.43 till Svärdsnäsvisken. Kolla tider med SL.

Info: Anders Tranberg 073-724 63 07, anders.tranberg@naturskyddsforeningen.se

Avgift: Medlem 40 kr, övriga 60 kr.

Foto: Jonas Nilsson

■ MILJÖVÄNLIGA VECKAN

28 SEPTEMBER – 4 OKTOBER

Kaffe och spannmål/bröd är temat för årets Miljövänliga vecka. Produkter som har stor påverkan på människor och miljö när de odlas på ett konventionellt sätt med konstgödsel och gifter. Handla miljövänligtgruppen kommer att uppmärksamma veckan på olika sätt. Du är välkommen att vara med!

➤ **Info:** Handla miljövänligtgruppen, hmvgruppen@gmail.com.

OKTOBER

● FLYTTFÅGLAR PÅ TORÖ

3 OKTOBER, LÖRDAG, KL. 10.00–15.00

Vi åker till Herrhamra gård och går därifrån till Örudden. Här kan man gynnsamma höstdagar se stora mängder fåglar sträcka ut. Framförallt

rovfåglar som fjällvråk och sparvhök kan bjuda på stora antal. Även duvhök, ormvråk, blå kärnhök, tornfalk och en och annan pilgrimsfalk passerar udden. Dessutom betydande mängder av ringduvor, bo- och bergfink, siskor och korsnäbbar. Ta med matsäck samt kläder efter väder. Ledare är Einar Engström.

➤ **Samling:** Herrhamra gårds hållplats. Tåg till Nynäshamn från Stockholms Central avgår 08.04. Ankommer Nynäshamn station 09.13 där vi byter till buss 852 som avgår 09.19 mot Ankarudden. Kolla tider med SL.

Info: Einar Engström, 070-390 17 44, 08-428 645 95.

■ NYTORPS GÄRDE OCH HAMMARBYSKOGEN

4 OKTOBER, SÖNDAG, KL. 10.00–13.00

Följ med på en vandring till Nytorps gårde och Hammarbyskogen, två

helt olika grönområden i stadens närhet. De har olika ekologiska och sociala värden, men båda områdena är viktiga och kompletterar varandra. Vi kommer att ta upp grönområdenas betydelse för en hållbar stad och varför det inte räcker med att hänvisa till Nackareservaten, som det ofta görs i debatten. Ta med matsäck.

➤ **Samling:** Björkhagens T-banestation, avslutning vid Hammarbyhöjdens T-bana.

Info: Ronny Fors, 073-802 45 43.

Avgift: Medlem 40 kr, övriga 60 kr.

● FÅGELHOLKSBYGGE

6 OKTOBER, TISDAG, KL. 18.00–21.00

En fågelholk är ett trevligt inslag i trädgården eller i skogen, men är också en viktig naturvårdsinsats. Bristen på gamla och lämpliga träd leder till bostadsbrist för många arter. Under sakkunnig ledning har du denna kväll möjlighet att tillverka ditt

Foto: Ronny Fors

eget bidrag till fåglarnas bostadsmarknad. Begränsat antal platser, anmäl dig redan idag.

➤ **Samling:** Skarpnäck. Lokal och adress meddelas vid anmälan.
Info och anmälan: Senast 1/10 till Staffan Willén, 070-516 12 34, staffan.willen@gmail.com.
Avgift: Medlem 50 kr, övriga 100 kr. I avgiften ingår material och fika.

■ NATURINVENTERING – HUR GÖR MAN?

11 OKTOBER, SÖNDAG, KL. 10.00–13.30

Anders Tranberg och Ronny Fors inventerade ett detaljplanerat område i Fagersjöskogen vid Fagersjövägen i mars 2015 och fann både arter och strukturer som indikerar höga naturvärden. Under denna exkursion går

vi igenom vad som hittades under inventeringen, för att sedan fortsätta in i Fagersjöskogen. Ta med matsäck.

➤ **Samling:** Hökarängens T-bana, södra uppgången
Info: Anders Tranberg 073-724 63 07, anders.tranberg@naturskyddsforeningen.se.
Avgift: Medlem 40 kr, övriga 60 kr.

■ SOLENERGI I PRAKTIKEN

13 OKTOBER, TISDAG, KL. 18.00–20.30

Energigruppen bjuder in till en informationskväll med Örjan Lönngren, energirådgivare vid Stockholm stads miljöförvaltning. Informationen vänder sig till privatpersoner och bostadsrättsföreningar och handlar om hur man idag med känd teknik och statliga investeringsstöd kan utnyttja solen och därmed få en "grönare värld". Preliminärt program: Regler för solcellsinstallationer. Standardprodukter och exempel. Hur går man tillväga? Ekonomi, några exempel. Vi bjuder på fika.

➤ **Samling:** Naturskyddsföreningens rikskansli, Åsögatan 115, 2 tr.
Info och anmälan: Senast 5/10 till birgereneroth@yahoo.com.
Avgift: Medlem 50 kr, övriga 70 kr.

■ FILMVISNING: "FOR COD'S SAKE"

14 OKTOBER, ONSDAG, KL. 18.30–20.00

Under några höstkvällar samlas vi för att se på intressanta och givande filmer. Denna kväll visar vi "For Cod's Sake" om vad som händer i och runt

Östersjön och hur samtliga länder med kust till Östersjön påverkar. Efter filmvisningen erbjuder vi diskussion om ämnet. Du är hjärtligt välkommen att stanna kvar och delta. Vi bjuder på något lättare tilltugg.

➤ **Samling:** Foajén på rikskansliet, Åsögatan 115, 2 tr.
Info och anmälan: senast 12/10 till Anky Enskog, kemikalieggruppen@gmail.com.

■ FILM AV INGEMAR LIND: "MINA DRÖMMARS SKOG"

15 OKTOBER, TORSDAG, KL. 19.00–20.00

Ingemar Lind berättar och visar filmen om sina hemmamarker, den nordiska vildmarken: "I denna skog känner jag varje träd, varje stubbe och jag vill efter alla besök tro att djur och fåglar börjat betrakta även mig som en

Foto: Beatrice Sundberg

naturlig del. Jag är privilegierad som får skida fram längs de osynliga men ändå så välkända stigarna och inte minst uppleva skogens alla ljud. Ty just ljudupplevelsen är, denna gång, starkare än någonsin."

➤ **Samling:** Naturskyddsföreningens rikskansli, Åsögatan 115, 2 tr.
Info: Emelie Lerge, emelie.lerge@gmail.com.
Avgift: Medlem 80 kr, övriga 100 kr.

■ VANDRING ÖVER JÄRVAFÄLTET

17 OKTOBER, LÖRDAG, KL. 11:00–14:30

Vi vandrar återigen i detta vackra grönområde mellan Akalla och Hjulsta. Trots att det är ett kulturresevat hotas området på flera sätt: en ny begravningsplats, Förbifart Stockholm och det finns planer för en helt ny stadsdel. Guidar gör Ronny Fors och Beatrice Sundberg. Medtag fika.

➤ **Samling:** Akalla T-bana, uppgång Akalla by.
Info: Ronny Fors, 073-802 45 43.
Avgift: Medlem 40 kr, övriga 60 kr.

NOVEMBER

■ VAD DÖLJER SIG I STOCKHOLMS NÄRNATUR?

3 NOVEMBER, TISDAG, KL. 18.30–20.00

Anders Tranberg berättar och ger en visuell inblick i naturpärlor inom främst Stockholms stad. Några informationskällor studerar vi närmare där du hittar områden och arter som kan

Foto: Lasse Lidgren

berika dina besök i markerna.

➤ **Samling:** Naturskyddsföreningens rikskansli, Åsögatan 115, 2 tr.
Info: Anders Tranberg 073-724 63 07, anders.tranberg@naturskyddsforeningen.se.

● HÖSTSTÄDNING PÅ EKUDDEN

8 NOVEMBER, SÖNDAG, KL. 10.00–15.00

På vår "egen" kretsäng Ekudden i Flatens naturreservat plockar vi ihop och eldar kvistar och grenar från årets röjningar, samt rensar skräp från stranden. Vi står för redskapen men ta med oömma kläder. När elden har övergått till glöd är det mysigt att grilla, så fyll även din matsäck med varm dryck och något att grilla.

➤ **Samling:** Ängen vid Ekudden,

norra stranden av Flatensjön, intill Listuddens gård, ca 2 km söder om Skarpnäcks T-bana.
Info: Lasse Lidgren, 070-278 08 16, lasse.lidgren@pp.ephone.se.

👉 INGEN IDÉ ATT SOPSORTERA?

11 NOVEMBER, ONSDAG, KL. 18.30–20.00

Hur sorterar man ut en chipspåse eller frigolit? Blandas allt som sorteras ändå ihop till slut? Föredrag av miljöingenjör Angela Arokianathan om avfallshantering, där du får insyn i branschen och aktuella frågor.

➤ **Samling:** Naturskyddsföreningens rikskansli, Åsögatan 115, 2 tr.
Info och anmälan: Klimatgruppen, klimatgruppen.stockholm.lan@naturskyddsforeningen.se.

● GAMMALT BLIR NYTT – PÅ NYTT!

18 NOVEMBER, ONSDAG, KL. 18.00–21.00

Denna workshop var omtyckt i våras – dags för en repris! Remake-designern Pia Rydberg visar hur plagg vi tröttnat på får nytt liv. Gamla kläder blir unika nya plagg eller väskor, t-shirtar blir garnnystan som blir till en korg eller matta. Bara fantasin sätter gränser. Ta med egna textilier eller välj från klädhögen på plats. Vi bjuder på kaffe.

➤ **Samling:** Lokal meddelas vid anmälan. Deltagarantalet är begränsat.

Info och anmälan: Senast 15/11 till Malin Norderman, 076-221 45 70, malinnorderman@hotmail.com.

Avgift: Medlem 50 kr, övriga 100 kr.

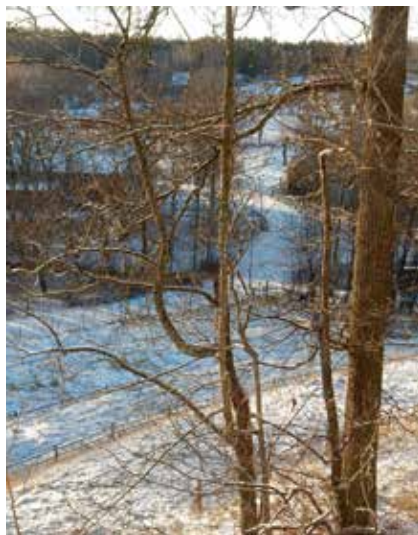

Foto: Lasse Lidgren

DECEMBER

■ EXKURSION TILL ÅGESTABORGEN OCH ÖRNBERGET

6 DECEMBER, SÖNDAG, KL. 10.00–14.00

Vid Ågestasjön och Pumphusången råder ett lugn vid denna årstid. Anders Tranberg leder oss till forsen och fågelbordet vid Orlångsån innan vi tar rast uppe på toppen av Örnberget. Vi hoppas på en del intressanta observationer av växt- och djurliv. Ta med matsäck.

➤ **Samling:** Parkeringen, Ågesta gård. Ta buss 833 från Farsta strand mot Vidja, kl 09.39. Kolla tider med SL.

Info: Anders Tranberg 073 724 63 07, anders.tranberg@naturskyddsforeningen.se.

Avgift: Medlem 40 kr, övriga 60 kr.
Obs: Ställs in vid kraftig nederbörd.

■ JULFIKA OCH MINGEL

8 DECEMBER, TISDAG, KL. 18.30–21.30

Välkommen på julfika i mörkaste december. Kom och mingla med andra medlemmar i Naturskyddsföreningen, träffa styrelsen och personer från våra olika arbetsgrupper. Kretsen bjuder på ekologiskt kaffe, glögg, ost, pepparkakor med mera som hör julen till.

➤ **Samling:** Norrbackagatan 80, ring på porttelefonen. Ingen anmälan behövs.

Info: Lovisa Ahlsten, lovisaahlsten@gmail.com.

Foto: Lovisa Ahlsten

■ VINTERFÅGLAR I STAN

12 DECEMBER, LÖRDAG, KL. 10.00–12.30

En promenad längs Strömbron till Strömmen kan bjuda på fina fågelobservationer en vinterdag. Med lite tur kommer havsörnen förbi, förra gången tog det fem minuter innan den visade sig. Däremot kan vi lämna trut- och andgaranti.

➤ **Samling:** Gamla stans T-bana, uppgång Munkbron.

Info: Ronny Fors, 073-802 45 43.

Avgift: Medlem 40 kr, övriga 60 kr.

● GLÖGGVANDRING

13 DECEMBER, SÖNDAG, KL. 9.45–16.00

Vi går en dryg mil i mycket kuperad terräng på Boo- och Värmdöleden. Vid Velamsund kan vi se vinodlingarna

från vår aktivitet den 30 augusti, nu i vinterskrud. Vi rastar på ett utsiktsberg. Kretsen bjuder på glögg till dem som anmäler sig senast 9 december. Ta med matsäck, rejäla skodon och varma kläder.

➤ **Samling:** Busshållplats Eriksvik. Buss 422 från Slussen kl. 9.12. Kolla tider med SL.

Info och anmälan: Senast 9/12 till Lasse Lidgren, 070-278 08 16, lasse.lidgren@pp.ephone.se.

Avgift: Medlem 20 kr, övriga 50 kr.

JANUARI

■ VINTERSKÅDNING PÅ TORÖ

23 JANUARI, LÖRDAG, KL. 9.00-16.00

Vi gör vår sedvanliga vinterfågeltur till

Torö, som alltid bjuder på fina observationer på övervintrade fåglar och vackra skärgårdsvyer. Alltifrån alfåglar och alkor till örnar och skärpiplärkor kan vi vänta oss. Missa inte! Vi samåker i bilar. Medtag varma kläder/skodon och matsäck!

➤ **Samling:** Gullmarsplan.

Anmälan: Senast 20/1 till Ronny

Fors, 073-802 45 43, ronny.fors@naturskyddsforeningen.se

Avgift: Medlem 40 kr, övriga 60 kr. Ersättning utgår till bilförarna.

FEBRUARI

■ TEATER: GRISMANIFESTET

6 FEBRUARI-19 FEBRUARI

En teaterföreställning om miljö, natur och klimat – som följs av ett publik-samtal. Vilka är de personer som jobbar ideellt med miljö-, rättvise- och djurrättsfrågor? Varför har vi hamnat så snett i våra system?

➤ **Samling:** Teater Brunnsgratan 4.

Info: Patrik Franke, 072-575 98 99, patrik.franke@comhem.se samt Stockholmskretsens webbplats.

Foto: Ronny Fors

Natursnokarna – äventyr i naturen för dig

NATURSNOKARNA I SÖDERORT

Gillar du att snoka runt i skog och mark så häng med! Vi träffas och tittar på grodor, gråsuggor, sparvar och växter. Vi lär oss mer om naturen och lite om friluftsliv, men framför allt har vi roligt.

Natursnokarna är Naturskyddsföreningens barnverksamhet. I Stockholm Söderort har vi en egen klubb. Årsavgiften för att vara med i Natursnokarna Söderort är 100 kr per barn och betalas in till Söderorts plusgiro 36 72 73-0 och gäller även för kommande år när den betalas på hösten. Du deltar då vanligtvis gratis på Söderorts natursnoksaktiviteter, annars kostar varje aktivitet 40 kr/person. Vid vissa aktiviteter kan en självkostnadsavgift tillkomma.

Är du inte anmäld tidigare så gör det till Tomas Bergenfeldt, tomas@bergenfeldt.se, samtidigt som du betalar årsavgiften. Ange adress, hemtelefon och födelseår.

Vår webbsida hittar du på www.soderort.naturskyddsforeningen.se/natursnokarna. Där lägger vi in eventuella nya aktiviteter, ändrade tider eller tips på andra arrangemang. Har du frågor, ring Tomas Bergenfeldt, 08-600 15 85.

Foto: Jonas Nilsson

INSEKTER I NACKARESERVATEN

27 SEPTEMBER, SÖNDAG, KL. 10.45–13.00

Hur går man till väga för att studera insekter i naturen? Vi lär oss lite om hur man samlar och studerar dem. Guider är Hanna och John Halmén vilka nyligen givit ut sin tredje bok med fascinerande närbilder på insekter insamlade just i Nackareservatet (se www.johnhallmen.se).

➔ **Samling:** Vid norra änden av Dammtorpsjön nära Hellasgården. Buss 401 från Slussen kl. 10.30 till hållplats Dammtorp. Kolla tider med SL. De som vill cykla samlas vid Markuskyrkan i Björkhagen kl. 10.20. Ta gärna med en lupp och insekthåv. Och matsäck.
Info: Agneta Hammarskiöld, 0707-26 03 21, agneta.hd@delta.se.

mellan 6 och 12 år

LANDSORTS FÅGELSTATION

10 OKTOBER, LÖRDAG, HELA DAGEN
(MED MÖJLIGHET TILL ÖVERNATTNING)

Ringmärkning av fågel pågår nu för fullt på Landsort. Vi guidas av kunnig personal på stationen. Läs mer på www.landsort-birds.se. Andra attraktioner på Öja, skärgårdens sydligaste utpost, är Sveriges äldsta fyr och de karga klipporna med storslagna vyer. Ta med matsäck, varma kläder och kikare. Guidning ringmärkning kostar 40 kr/person (icke medlemmar 70 kr). Möjlighet finns att sova över på öns vandrarhem, då du kan se mer av ringmärkning och utforska ön. Mer information och bokning på www.landsortsvandrarhem.se. Boka i tid!

➤ **Samling:** Pendeltåg till Nynäshamn, byte till buss, båt från Torö till Landsort. Båtturen kostar 150 kronor t/r för vuxna och 100 kr för barn. Avgångstider erhålls efter anmälan.

Info och anmälan: Obligatorisk anmälan senast 1/10 till ewahelenan@gmail.com, 0705-36 25 05 (kväll).

HITTA RÄTT I NATUREN

8 NOVEMBER, SÖNDAG, KL. 10.00-12.00

Hur använder man kartan? Vad gör man när man orienterar? Efter en kort

Foto: Ronny Fors

teorigenomgång ger sig barnen ut och letar kontroller. Vi får prova det nya Lilla Naturpasset med en naturfråga vid varje kontroll. Vård är Skogsluffarnas Orienteringsklubb som har en stor familjeverksamhet. Deras fina klubbstuga, Brotorpsstugan, är centrum för verksamheten.

➤ **Samling:** Vid Brotorpsstugan mellan Bagarmossen och Skarpnäck. Från T-banan är det ca 1,5 km promenad. Se karta på vår webbsida. **Info och anmälan:** Senast 5/11 till Tomas Bergenfeldt, tomas@bergenfeldt.se.

DJURSPÅRNING I NACKARESERVATEN

24 JANUARI, SÖNDAG, KL. 11.00-13.00

Som detektiver försöker vi lista ut vad djuren har för sig på vintern. Hur klarar de kylan? Var håller de till? Vem har ätit på kottarna? Kan vi människor hjälpa till med mat och skydd? Vi letar

efter alla sorters spår och ledtrådar tillsammans med biolog och naturguide. Om det är bra med snö kan de som vill ta med sig skidor, så ordnar vi en grupp med skidburna detektiver och en som traskar till fots.

➤ **Samling:** Djursjukhuset, Ljusnevägen 17, Bagarmossen.

Info: Agneta Hammarskiöld, 0707-26 03 21, agneta.hd@delta.se

Våra lokala grupper

■ = Stockholmskretsen ● = Söderortskretsen

■ ANTI SCAMPI-GRUPPEN

Aktionsgruppen mot jätteräkor uppmärksammar problematiken kring produktionen av tropiska jätteräkor. Genom kontakt med grossister, affärer och restauranger försöker vi få fler att sluta med denna handel. Vi ordnar seminarier, debatter och har kontakt med andra nationella och internationella grupper. Nu behövs en extra ansträngning eftersom de ASC-certifierade räkorna har fått grönt ljus i WWFs fiskeguide – de räkorna är inte bättre än andra jätteräkor.

Om du vill vara med i gruppen, anmäl ditt intresse till Gudrun Hubendick, gudrunhubendick@hotmail.com.

■ ENERGIGRUPPEN

Den bästa kWh är den som inte används, det vill säga det gäller att spara! Den kWh som vi trots allt använder ska helst vara förnybar. Det är dessa två aspekter vi i energigruppen utgår ifrån. Gruppens medlemmar har olika bakgrund. Några har dagligen arbetat med energifrågor – andra är miljöengagerade amatörer. Vi lär oss av varandra och försöker påverka enskilda konsumenter och samhället i stort.

Kontaktperson: Bertil Nyman, bertil-nyman@telia.com.

■ ● GRÖNOMRÅDESGRUPPEN

Stockholm växer, vilket genererar planer på nya bostäder och vägar. Ofta inkräktar detta på grönområden. Även en till synes ointressant gräsplätt kan vara av stort lokalt rekreativevärde eller en viktig spridningsväg för växter och djur. Vi söker dig som är intresserad av att på ideell basis arbeta med grönstrukturfrågor i relation till bostads- och vägbyggen med mera.

Kontaktperson: Anders Tranberg, anders.tranberg@comhem.se.

■ ● HANDLA MILJÖVÄNLIGT-GRUPPEN

Handla Miljövänligt-gruppen arbetar med frågor som rör hållbar konsumtion och konsumentmakt. Vi arrangerar möten, filmkvällar, studiecirklar, klädbytdagar, gör butiks- och restaurangundersökningar och mycket annat. Vårt arbete ger ofta konkreta resultat. Under klädbytdagarna de två senaste åren har över tusen besökare passat på att uppdatera sin garderob miljösmart. Vi behöver både dig som vill vara aktiv och dig som vill hjälpa till någon enstaka gång. Inga förkunskaper behövs.

Kontakt: hmvgruppen@gmail.com.

■ KEMIKALIEGRUPPEN

Vi är intresserade av de kemikalier som finns i vår omgivning. Vi arbetar med att nå ut med information och kunskap om kemikalier, hur vi kan hantera dem i vår vardag och hur vi ska minska användningen av farliga kemikalier. Dessa finns i elektronik, leksaker, förpackningar, hudvård, ja helt enkelt överallt. Kemikalierna påverkar miljön, djuren och oss människor. Vi anordnar seminarier, kemikalievandringar och studiecirklar för allmänheten.

Hör av dig till kemikaliegruppen@gmail.com, kontaktperson Anky Enskog.

■ NÄTVERKET STOPPA FÖRBIFART STOCKHOLM

Stockholms Naturskyddsförening arbetar tillsammans med ett 20-tal organisationer i Nätverket Stoppa Förbifart Stockholm. Förbifarten går fortfarande att stoppa. Vill du engagera dig tillsammans med oss? Läs mer på: www.stoppaforbifarten.nu

Kontaktperson: Beatrice Sundberg, beatrice.sundberg@naturskyddsforeningen.se.

■ TRAFIKGRUPPEN – NY!

Inriktad på att förbättra kollektivtrafik och förutsättningar för cykel- och gångtrafik. Staden kan inte planeras efter biltrafiken, som bör minska. Det är viktigt för att minska utsläppen av klimatgaser, men också för att få en stad som är trevlig att vistas i. Torg och gator som befrias från bilar ger utrymme för socialt liv. Minskad trängsel, mindre risker, buller och avgaser är några av de positiva effekter som enkelt kan uppnås. Vi vill peka ut brister och visa vilka möjligheter som finns, arbeta med information i form av artiklar och insändare, uppvaktning av politiker, möten och manifestationer. Vill du vara med så tveka inte att anmäla dig. Inga förkunskaper behövs och det finns en mängd olika arbetsuppgifter.

Kontaktperson: Pia Isaksson, trafikgruppensthlm.snf@gmail.com.

■ ● VATTENGRUPPEN

Vill du vara med och arbeta för renare vatten i Stockholm? Vårt vatten tampas med många olika problem som överfiske, läkemedelsrester och algbloomning. Hjälpt oss att bidra till en bättre vattenmiljö! Är du intresserad av vatten i din närmiljö, vill hjälpa till att driva kampanjer, utbyta kunskap och inspirera varandra i vattengruppen? Det kostar inget att gå med, du behöver ingen förkunskap och du bestämmer själv hur mycket du vill engagera dig.

Kontaktperson: Jofina Eveli, vattengrupp.stockholm@gmail.com.

● ÄNGSGRUPPEN

Ängsgruppen leder Söderortskretsens skötsel av Ekudden vid sjön Flaten i Flatenreservatet i södra Stockholm. Vi har genom ett brukaravtal med Stockholms stad åtagit

oss att sköta det 4,4 hektar stora området och där åter skapa ett ängslandskap med stort inslag av såväl äldre som yngre ekar. I den årliga skötseln ingår bland annat lövräfsning, slåtter, slyröjning och städning. Vi följer också florans och faunan genom inventeringar. Vill du vara med? Välkommen till höststädning 8 november kl. 10.00 och de andra aktiviteterna på Ekudden. Se höstprogrammet.

Kontakt: Lasse Lidgren, lasse.lidgren@pp.ephone.se, Thord Håkansson, 08-724 91 43, dagny.thord@gmail.com eller Birgitta Råstander, 08-94 13 89, birgitta.rastander@hotmail.com.

👉 VÅRA LÄNSGRUPPER

CYKELGRUPPEN

Vill du engagera dig i cykel frågor, ta kontakt med Cecilé Everett, cecile.everett@gmail.com.

KLIMATGRUPPEN

Vi arbetar för att skapa en större medvetenhet och förståelse för klimatproblematiken hos allmänheten i Stockholms län, men även att se möjligheter i stället för problem! Gruppen träffas och anordnar aktiviteter regelbundet. Följ oss gärna på Facebook – Klimatgruppen i Stockholm. Är du nyfiken och vill veta mer?

Kontaktperson: Angela Arokianathan, klimatgruppen.stockholm.lan@naturskyddsforeningen.se.

SKOGSGRUPPEN

Vi är en exkursionsinriktad arbetsgrupp som inventerar skogarna i länet. Vi arbetar med skogsbruksfrågor som till exempel rekonstruktion tillbaka till naturskogar.

Vill du engagera dig i skogsfrågor, ta kontakt med Sandra Olofsson, sjulsmark13@gmail.com.

Snabbguide till aktiviteterna

KRETSARNAS HÖSTPROGRAM

- SEP 22 Filmvisning: "The Second Wave"
28 Svampplockning i Paradiset
27 Flyttfåglar i Sandemar
28/9-4/10 Miljövänliga veckan
- OKT 3 Flyttfåglar på Torö
4 Nytorps gårde och Hammarbyskogen
6 Fågelholksbygge
11 Naturinventering – hur gör man?
13 Solenergi i praktiken
14 Filmvisning: "For Cod's Sake"
15 Filmvisning: "Mina drömmars skog"
17 Vandring över Järvafältet
- NOV 3 Vad döljer sig i Stockholms närmatur?
8 Höststädning på Ekudden
11 Ingen idé att sopsortera?
18 Gammalt blir nytt – på nytt!

- DEC 6 Exkursion till Ågestaborgen och Örnberget
8 Julfika och mingel
12 Vinterfåglar i stan
13 Glöggvandring längs Boo- och Värmdöleden
- JAN 23 Vinterskådning på Torö
- FEB 6-19 Teater: Grismanifestet

NATURNOKARNAS HÖSTPROGRAM

- SEP 27 Insekter i Nackareservaten
OKT 10 Landsorts fågelstation
NOV 8 Hitta rätt i naturen
JAN 24 Djurspårning i Nackareservaten

STOCKHOLMS NATURSKYDDSFÖRENING

Norrbackagatan 80, 113 41 Stockholm
sthlm.krets@naturskyddsforeningen.se
www.stockholm.naturskyddsforeningen.se
www.facebook.com/naturskyddsforeningen.stockholm

SÖDERORTS NATURSKYDDSFÖRENING

c/o Staffan Willén, Tappgränd 13, 121 33 Enskededalen
staffan.willen@gmail.com
www.soderort.naturskyddsforeningen.se
www.facebook.com/naturskyddsforeningen.soderort

Naturskyddsföreningen

GLÖM INTE ATT
UPPDATERA DIN
E-POSTADRESS
TILL MEDLEMSREGISTRET!

af